

ПИТАННЯ РОЗРАХУНКУ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

Губенко Н.Ю. – Український Державний Університет Харчових технологій

Шматкова Г.К. – УкрНДіспиртбіопрод

В зв'язку з введенням в дію нових стандартів бухгалтерського обліку розглядаються особливості розрахунку собівартості продукції.

До 2000 р. при визначенні собівартості продукції в різних галузях промисловості користувались "Типовим положенням з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг)", яке було затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 473 від 26.04.1996 р., та Законом України "Про оподаткування прибутку підприємств", прийнятим Верховною Радою України 22.05.1997 р. Відповідно до цих документів собівартість продукції визначалась як витрати на виробництво та реалізацію продукції у грошовому вимірі. Виробничі витрати утворювали виробничу собівартість, а сума виробничих витрат та витрат на реалізацію продукції утворювала повну собівартість продукції. Витрати підприємства об'єднувались в типові статті, на основі яких розраховувалась калькуляція собівартості продукції, та економічні елементи, які були базою для розрахунку кошторису витрат на виробництво в цілому по підприємству.

З 2000 р. впроваджується новий підхід до розрахунку собівартості продукції у зв'язку з реформуванням системи бухгалтерського обліку на основі міжнародних стандартів. Головне в новій класифікації витрат виробничого підприємства — визначити, які витрати відносяться до виробничого підрозділу підприємства. У введеному "Стандарті бухгалтерського обліку 16 "Витрати" передбачений показник "Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)". До складу показника входять виробнича собівартість продукції, яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілені постійні

загальновиробничі витрати та наднормативні виробничі витрати. Згідно з новим стандартом до калькуляції виробничої собівартості продукції входять:

- прямі матеріальні витрати (сировина, основні та допоміжні матеріали);
- прямі витрати на оплату праці (зарплата та інші виплати робітникам, зайнятим виробництвом продукції);
- інші прямі витрати (виробничі витрати, які можна безпосередньо віднести на виробництво продукції);
- загальновиробничі витрати (витрати на управління та утримання виробничих підрозділів, на обслуговування виробничого процесу, на охорону праці та навколишнього середовища, на техніку безпеки).

До складу витрат операційної діяльності, крім собівартості реалізованої продукції, входить ще ряд складових, наведених на схемі (рис.1).

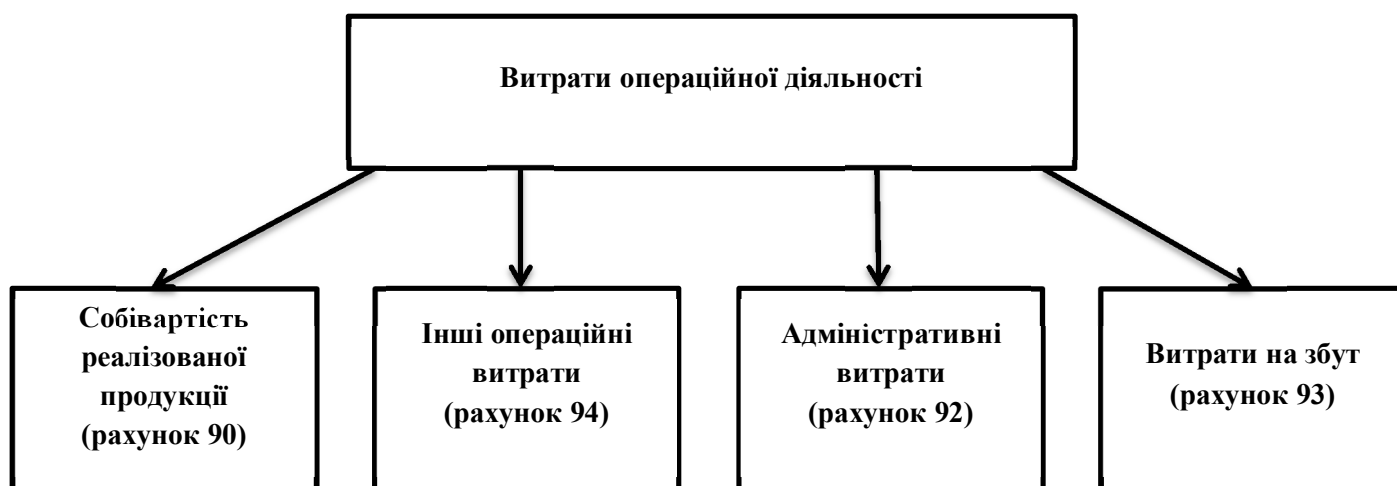

Рис. 1. Складові витрат операційної діяльності

Інші операційні витрати включають витрати на дослідження та розробки, втрати від знецінення запасів, псування цінностей, суми безнадійної дебіторської заборгованості тощо. Адміністративні витрати – це загальногосподарські витрати на обслуговування та управління виробництвом. Витрати на збут включають всі витрати, пов'язані з реалізацією продукції. Ці складові раніше входили до повної собівартості продукції, а у відповідності до

"Стандарту 16" покриваються за рахунок прибутку основної діяльності підприємства.

За економічними елементами витрати операційної діяльності відповідно до "Стандарту 16" діляться на такі складові:

- матеріальні витрати (сировина, основні та допоміжні матеріали, тара);
- витрати на оплату праці (зарплата та інші витрати на оплату праці);
- амортизація (сума нарахованої амортизації основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів);
- інші операційні витрати (операційні витрати, які не ввійшли у попередні елементи).

При плануванні собівартості продукції в умовах нового методу обліку витрат виникають деякі питання. З економічної точки зору адміністративні витрати, витрати на збут, частково інші операційні витрати, незалежно від методики їх бухгалтерського обліку, залишаються витратами, які входять до складу витрат, необхідних для виробництва та реалізації продукції. Їх треба планувати, аналізувати. На базі їх сумарної величини встановлюють ціну на продукцію. Тому доцільно було б ввести показник "Операційні витрати" або якийсь інший, який би акумулював у собі всі витрати, необхідні для виготовлення продукції та доведення її до споживача. Він би замінив колишній показник "Повна собівартість продукції".

При плануванні розрахунок собівартості ведеться на запланований обсяг виробництва продукції за календарний період. Ці різні підходи треба було б узгодити в якомусь додатку, роз'ясненні.

"Стандартом 16" передбачено, що перелік та склад калькуляційних статей виробничої собівартості встановлюється підприємством самостійно. В такому випадку неможливо порівняти та проаналізувати аналогічні витрати різних підприємств. Було б доцільно ввести типовий склад калькуляційних статей виробничої собівартості продукції і розробити для різних галузей харчової промисловості інструкції з планування, обліку та калькулювання собівартості продукції з урахуванням галузевої специфіки.

За новою методикою до кошторису витрат включаються не тільки виробничі, а й всі операційні витрати. В такому випадку при розрахунку витрат по економічних елементах будемо одержувати не кошторис витрат на виробництво, а кошторис операційних витрат. Отже, доцільно змінити назву цього документу.

"Стандартом 16" вводиться поняття "нормальна потужність" при розрахунку розподілу загальновиробничих витрат. Тлумачення цього показника недостатньо чітке. В кожній галузі можливі свої підходи до визначення "нормальної потужності". Наприклад, в цукровій промисловості для оцінки виробничих можливостей важливим є кількість днів роботи за рік, але при однаковому періоді роботи у різних заводів може бути різний коефіцієнт використання потужності. Тому бажано сформулювати показник "нормальна потужність" з урахуванням особливостей окремих галузей харчової промисловості.